

КОМУНІКАТИВНІСТЬ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ ПІДРУЧНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЗНЗ З НАЦІОНАЛЬНИМИ МОВАМИ НАВЧАННЯ

О. М. Петрук, к. пед. н.

На сучасному етапі комунікативний підхід до навчання мов загалом, і української як державної зокрема є основоположним. Це визначено у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти й у низці нормативних документів України (державному стандарті, концепції, навчальних програмах). У нашому дослідженні комунікативність як провідна ідея побудови початкового курсу української мови для шкіл з національними мовами викладання є тією «віссю», навколо якої об'єднано зміст навчального матеріалу, способи його презентації та технології навчання. Крізь призму комунікативності переосмислено сутність навчального матеріалу з погляду його доцільності, відповідності комунікативним потребам учнів та достатності для забезпечення їхніх комунікативних намірів; визначено найбільш оптимальні способи викладу мовного матеріалу, які дозволяють позбутися зайвої теоретизації, притаманної підручникам попереднього покоління, та водночас забезпечують розв'язання комплексу завдань, що стосуються формування умінь з усіх видів мовленнєвої діяльності.

Результатом нашого дослідження є підручники «Українська мова» для 3-го класу й рукописи підручників для 4-го класу ЗНЗ з молдовською/румунською мовами навчання. Їх зміст відповідає вимогам державного стандарту і навчальної програми та забезпечує досягнення основної мети навчання – формування комунікативної компетентності учнів, яка полягає в умінні користуватися мовними засобами для встановлення елементарних комунікативних контактів, досягнення успіху у спілкуванні.

У процесі дослідження ми виходили з того, що сучасний підручник української мови – це розгорнута модель навчального процесу, яка передбачає активну роль самих учнів, залучає їх до процесу не лише засвоєння мовної інформації, а й активної комунікації. Оскільки навчити спілкуванню можна лише через спілкування, саме тому в підручники введено персонажів, які є співрозмовниками учнів. Вони розповідають, дають поради,

допомагають, залучають (спонукають) до розмови, навчаються разом з ними. Таким чином, створено ефект спілкування, активне залучення учнів до діалогу.

Комунікативність як провідна ідея простежується і в методичному апараті підручників: а) у назвах параграфів, які відображають практичне спрямування навчального процесу; б) у формулюванні завдань, що сприяють застосуванню учнями мовлення із реальною комунікативною метою, спонукають до міркувань, висловлення власної думки, а також взаємодії з іншими комунікантами (однокласниками, вчителем, друзями); в) у заміні традиційних правил повідомленнями інструктивного характеру. Ілюстративний матеріал підручників також має великий потенціал для створення учнями діалогічних і монологічних висловлювань.

Таким чином, комунікативність розглядається нами як концептуальна основа побудови підручників української мови для шкіл з національними мовами викладання, оскільки найповніше відповідає меті навчання – формуванню комунікативної компетентності учнів.

СЛОВНИКОВА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОСТІ Й СВІДОМОСТІ ЧИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Т. Н. Кохно

Темою нашого дослідження є формування навички читання українською мовою у школах з російською мовою навчання. Результати експерименту підтверджують висновки вчених-методистів, що словникова робота на уроці є важливим чинником у процесі формування свідомості й правильності читання, забезпечує мовленнєвий розвиток молодших школярів, їх комунікативну компетентність, які в свою чергу слугують успішному оволодінню навичкою читання. Така робота має місце на всіх етапах уроку: до читання тексту, після первинного ознайомлення зі змістом твору та під час його аналізу.

Спостереження засвідчили, що словникова робота на уроках літературного читання часто залишається формальною. Учителі, як правило, обмежуються лише поясненням лексичного